

Αναγέννηση και
Ανθρωπισμός
(15ος-16ος αι.)

Ορισμός Αναγέννησης

- **αναγέννηση** η [anaɟénisi] O33 : **1.**εποχή αναδημιουργίας ή αναμόρφωσης στον πολιτιστικό ή κοινωνικοοικονομικό τομέα, η οποία ακολουθεί μια περίοδο παρακμής: ~ των γραμμάτων και των τεχνών / του εμπορίου και της ναυτιλίας. Πολιτική και κοινωνική ~. || (θεολ.): Ψυχική ~. **2.** το ξαναζωντάνεμα: Η ~ της φύσης. **3.** Αναγέννηση, περίοδος στην ιστορία του δυτικού πολιτισμού που χρονικά βρίσκεται μετά το Μεσαίωνα, χαρακτηρίζεται από την ανάπτυξη των τεχνών, των γραμμάτων και των επιστημών και διαπνέεται από το πνεύμα της ελληνικής και ρωμαϊκής αρχαιότητας. **4.** (βιολ.) η αναπλήρωση τμημάτων ενός οργανισμού που έχουν υποστεί φθορά ή ακρωτηριασμό.
- https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=αναγέννηση

Γεωγραφική εκδήλωση της Αναγέννησης

- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-8976>

Γεωγραφική εκδήλωση της Αναγέννησης

Γεωγραφική εκδήλωση της Αναγέννησης

Μιλάνο

Το Δουκάτο του Μιλάνου αποτελεί σημαντική δύναμη κατά τη διάρκεια του 14ου αιώνα. Ιδιαίτερα η δυναστεία των Σφόρτσα, στις μορφές του Φραντσέσκο (1450-1466) και του Λουδοβίκου (1452-1508), ενθαρρύνει τις ουμανιστικές σπουδές και φιλόδοξα καλλιτεχνικά προγράμματα στην πόλη. Στο Μιλάνο δημιουργούν προσωπικότητες, όπως ο αρχιτέκτονας Μπραμάντε, ο λόγιος Δημήτριος Χαλκοκονδύλης, ο μουσικός Γκαφφούριο, ο γλύπτης Φιλαρέτε και ο ποιητής Φίλελφος.

Χάρτης του Μιλάνου, 16ος αι.
Herzogin-Anna-Amalia-Bibliothek, Weim

<http://commons.wikimedia.org/>

Το Μιλάνο του 1493. Ξυλογραφία από
Χρονικό της Νουβέλλης

Οι νέοι δρόμοι δημιουργίας

- Η πολιτιστική άνοιξη ξεκινά στις **οικονομικά ακμάζουσες πόλεις της Ιταλίας**, Βενετία, Ρώμη, Φλωρεντία, γιατί εκεί συντρέχουν οι προϋποθέσεις (πλούσιοι αστοί, φιλόμουσοι ηγεμόνες)
Από την άλλη μεριά, **στα πανεπιστήμια** πέρα από τη φιλοσοφία **διδάσκονται** και άλλοι τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (οικονομία, δίκαιο, επιστήμες).

Το κίνημα του Ανθρωπισμού

- Ορισμός του ανθρωπισμού

ανθρωπισμός ο [anθropizμός] O17 : **1.**πνευματικό κίνημα της Αναγέννησης, που βασίστηκε στη μελέτη, στη μίμηση και στη διάδοση των αρχαίων ελληνικών και λατινικών γραμμάτων· ουμανισμός. || (επέκτ.) κάθε νεότερη φιλοσοφική θεωρία που έχει ως αντικείμενο τον άνθρωπο και την πνευματική του εξέλιξη. **2.** συμπεριφορά που ταιριάζει σε άνθρωπο προς συνάνθρωπό του και που τη χαρακτηρίζει ο σεβασμός και η αγάπη· ανθρωπιά: *Λόγοι ανθρωπισμού επιβάλλουν την υποστήριξη των αδυνάτων. Εκδηλώσεις ανθρωπισμού προς τους πάσχοντες.* **Πρόδρομοι του ανθρωπισμού: Δάντης, Πετράρχης, Βοκκάκιος.**

https://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/tools/lexica/triantafyllides/search.html?lq=ανθρωπισμός&dq=

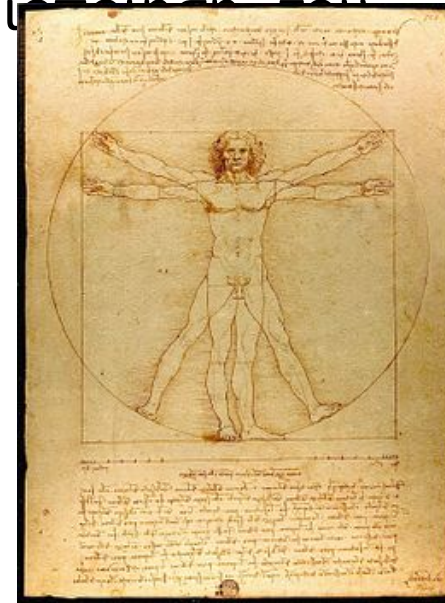
Ανθρωπισμός

Τοποθετεί τον άνθρωπο στο κέντρο του κόσμου
Θέτει ως σκοπό του την ενασχόληση με τις επιστήμες που
στόχος τους είναι η ευτυχία και η τελειότητα του
ανθρώπου.

Νέο πρότυπο ανθρώπου

Καθολικός άνθρωπος
(*homo universalis*)

- Πολύπλευρη προσωπικότητα
- Δημιουργικός και δραστήριος
- Κριτικός και ορθολογιστής
- Ελεύθερος και υπεύθυνος
- Γεμάτος αυτοπεποίθηση

Ο «τέλειος» καθολικός άνθρωπος

Θέλω τον αυλικό ευγενή, πνευματώδη, ευφυή και χαριτωμένο. Εκτιμώ ότι το πραγματικό επάγγελμα του αυλικού πρέπει να είναι αυτό της ενασχόλησης με τα όπλα. Πρέπει να είναι δυνατός και φοβερός ενώπιον των εχθρών, αλλά σε όλες τις άλλες περιπτώσεις πρέπει να είναι ανθρώπινος, μετρημένος και σοβαρός.

Θέλω να γνωρίζει όχι μόνον τα λατινικά, αλλά και τα ελληνικά, να γνωρίζει να γράφει σε στίχους και σε πεζό. Θα ήθελα επίσης να γνωρίζει πολλές ξένες γλώσσες.

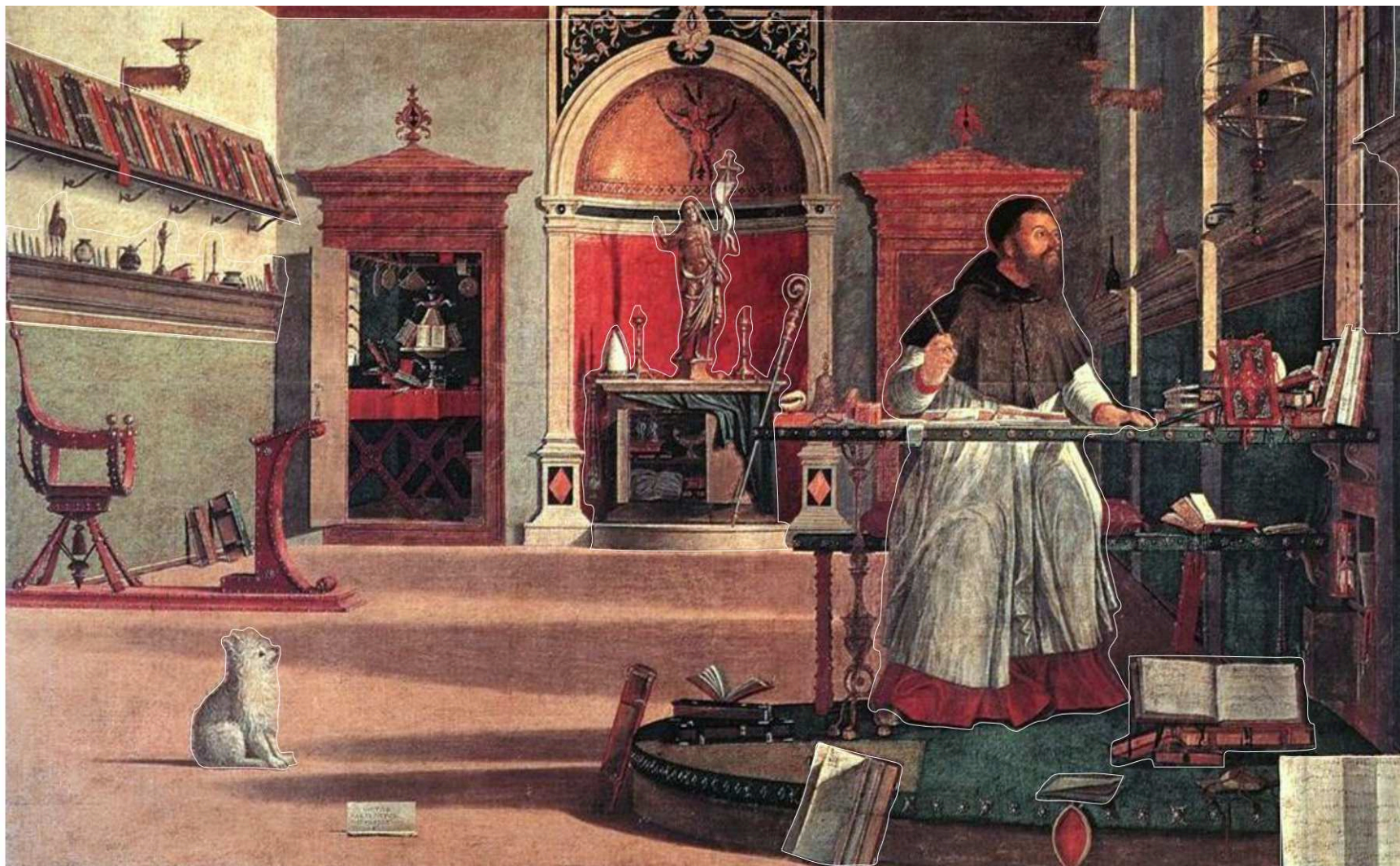
Θα έπρεπε εξίσου να γνωρίζει να κολυμπά, να αθλείται στο τρέξιμο και τη λιθοβολία... Η μόρφωσή του θα μου φαινόταν ανεπαρκής, αν δεν είχε γνώσεις μουσικής.

Baldassar Castiglione, Ο αυλικός, 1528

Το όραμα του Αγίου Αυγουστίνου

- <http://photodentro.edu.gr/aggregator/lo/photodentro-lor-8521-8977>

**«Ο Άγιος Αυγουστίνος στο σπουδαστήριό του» ή «το όραμα του Αγίου Αυγουστίνου»
του Vittore Carpaccio, Βενετία, 1502.**

Ο ζώ
Καρ
εσω
Αυγ
μετό
Schi

Η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην ανθρωπιστική κίνηση

- Πολλοί Έλληνες λόγιοι κατέφυγαν στη Δύση πριν και μετά την Άλωση, όπως ο Μανουήλ Χρυσολωράς στη Βενετία (απεσταλμένος του βυζαντινού αυτοκράτορα προς αναζήτηση βοήθειας εναντίον των Τούρκων), οι Γεώργιος Σχολάριος ή Γεννάδιος, Μάρκος ο Ευγενικός, ο επίσκοπος Νικαίας Βησσαρίων και ο Γεώργιος Γεμιστός ή Πλήθων, που συνόδευσαν τον Ιωάννη Η΄ Παλαιολόγο στη Σύνοδο της Φλωρεντίας. Άλλοι πάλι διδάσκουν τα ελληνικά γράμματα σε ιταλικά παν/μια ή ξεχωρίζουν για το εκδοτικό τους έργο. **Αυτοί:**
- Ενίσχυσαν τις ανθρωπιστικές σπουδές στη Δύση
Τόνωσαν το ενδιαφέρον για την έκδοση, συλλογή και διάσωση αρχαίων χειρογράφων σε βιβλιοθήκες, όπως η Μαρκιανή της Βενετίας και η Λαυρεντιανή της Φλωρεντίας.

Μια νέα αντίληψη για την αγωγή και την επιστήμη

- Πίστη στην τεράστια δύναμη της εκπ/σης (σε αντίθεση με το Μεσαίωνα)
Έρασμος: «Οι άνθρωποι δε γεννιούνται, αλλά γίνονται».
- Πεποίθηση ότι η επιστήμη εξελίσσεται με την παρατήρηση, την εμπειρία και το πείραμα.

γ. Η τυπογραφία και η διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού

- Η Αναγέννηση και ο Ανθρωπισμός γρήγορα ξεπέρασαν τα όρια της Ιταλίας (Γαλλία, Κάτω Χώρες, Γερμανία, Ιβηρική Χερσόνησος) και δημιουργούνται εστίες ανθρωπιστικής δραστηριότητας, όπου υπάρχουν πανεπιστήμια και εκδοτικά κέντρα (Αμβέρσα, Παρίσι, Στρασβούργο, Μιλάνο, Βενετία).
- Στη διάδοση της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού συνέβαλε η τυπογραφία (Ιωάννης Γουτεμβέργιος, 1450)
- Ωστόσο, η διάδοση των βιβλίων περιορίζεται στις πόλεις. Η επαρχία θα παραμείνει- ως το Διαφωτισμό- στην πλειονότητά της αναλφάβητη.

Οι κυριότεροι επιστήμονες της Αναγέννησης

Επιστήμονες	Τομέας επιστημονικής δραστηριότητας
Νικόλαος Κοπέρνικος (1473-1543), Πολωνός	αστρονομία
Ιωάννης Κέπλερ (1571-1630), Γερμανός	αστρονομία
Γαλιλαίος (1564-1642), Ιταλός	αστρονομία
Θεόφραστος Παράκελσος (1493-1551), Ελβετός	ιατρική, φαρμακολογία
Αντρέ Βεσάλ (1514-1564), Φλαμανδός	ιατρική, ανατομία
Φραγκίσκος Βάκων (1561-1626), Άγγλος	επιστήμη-φιλοσοφία: συνέδεσε την επιστήμη με τη φιλοσοφία

Πείραμα και Επιστήμη

Χωρίς πείραμα δεν υπάρχει βεβαιότητα. Πριν από τη διατύπωση ενός γενικού κανόνα, πρέπει να επαναληφθεί το πείραμα δυο ή τρεις φορές, για να διαπιστωθεί ότι τα αποτελέσματα είναι τα ίδια. Καμιά ανθρώπινη έρευνα δεν μπορεί να είναι αληθινή επιστήμη αν δεν αποδεικνύεται μαθηματικά.

Λεονάρντο ντα Βίντσι, Σημειωματάρια

Η Ηλιοκεντρική θεωρία

Μετά από μικρές έρευνες είμαι πεπεισμένος ότι: ο ήλιος μένει σταθερός, περιστοιχιζόμενος από πλανήτες που περιστρέφονται γύρω του και αυτός είναι το κέντρο και η πηγή φωτός: η Γη είναι ένας πλανήτης υποκείμενος σε διπλή κίνηση. Η ημερήσια και ετήσια κίνησή του και η περιοδική επάνοδος των εποχών είναι το αποτέλεσμα της περιστροφής της Γης γύρω από τον άξονά της και της περιοδικής κίνησής της γύρω από τον ήλιο.

Νικόλαος Κοπέρνικος, Για τις κινήσεις των ουράνιων σωμάτων

Η κατηγορία κατά του Γαλιλαίου

Η άποψη ότι ο ήλιος είναι ακίνητος στο κέντρο του σύμπαντος είναι παράλογη, φιλοσοφικά λανθασμένη και απόλυτα αιρετική, γιατί έρχεται σε αντίθεση με την Αγία Γραφή. Η άποψη ότι η Γη δεν είναι το κέντρο του σύμπαντος και περιστρέφεται καθημερινά είναι φιλοσοφικά λανθασμένη και αυθαίρετη δοξασία.

Από τη δικαστική απόφαση της Ιερής Εξέτασης.

Η Ιατρική

Πολλές φορές σκέφτηκα ότι η ιατρική είναι μια τέχνη αβέβαιη και ριψοκίνδυνη και ότι σπάνια η πρακτική της περιποιεί τιμη, διότι ενώ θεραπεύει έναν, σκοτώνει δέκα. Συχνά εγκατέλειψα την ιατρική, για να αφοσιωθώ σε άλλο πράγμα, όμως πάντοτε επέστρεφα. Θυμήθηκα τα λόγια του Χριστού: ο άρρωστος έχει ανάγκη τον γιατρό και όχι ο υγιής. Ίδού η ευχή μου: να τελειοποιήσω την τέχνη της ιατρικής και να μην εγκαταλείψω ποτέ αυτόν τον σκοπό. Για όσο διάστημα μου επιτρέψει ο Θεός, να αντισταθώ σε αυθαίρετες διδασχές. Ύστερα, να αγαπώ τους ασθενείς περισσότερο από τον εαυτό μου. Να μην προβαίνω σε καμιά θεραπεία χωρίς να την έχω κατανοήσει. Να μην ζητώ χρήματα χωρίς να τα αξίζω. Να μην έχω εμπιστοσύνη σε κανένα φαρμακοποιό και να μην προκαλέσω καμιά βλάβη σε παιδί. Να μην φαντάζομαι, αλλά να γνωρίζω.

Παράκελσος (1493-1541)